

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

ชุด ภาษาเพื่อชีวิต

วรรณคดีลำนำ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

* กระทรวงศึกษาธิการ *

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

ชุด ภาษาเพื่อชีวิต

วรรณคดีลำนำ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์และโทรสาร ๐ ๒๖๒๘ ๕๓๔๓

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ดำเนินการจัดทำต้นฉบับ

ISBN 978-616-461-348-5

พิมพ์ครั้งที่สิบหก

พ.ศ. ๒๕๖๕

จำนวน ๒๙๐,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย องค์การค้ำของ สกสศ.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์และโทรสาร ๐ ๒๕๑๔ ๔๐๓๓ ต่อ ๓๑๘

www.suksapan.or.th

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต วรรณคดีลำนำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เป็นหนังสือที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำขึ้น สำหรับนักเรียนใช้ในการเรียนรู้ และครูผู้สอนใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน รายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือเรียนภาษาไทย กลุ่มวรรณคดี และวรรณกรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ ซึ่งมีรองศาสตราจารย์ธัญญา สังขพันธ์านนท์ เป็น ประธานกรรมการ และจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และครูภาษาไทยจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง ๔ ภูมิภาค ในด้านการนำไปใช้ ดังรายนามท้ายหนังสือนี้

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต วรรณคดีลำนำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ มีเนื้อหามุ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาวรรณคดีที่กำหนดไว้ในประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง วรรณคดีสำหรับจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ประกาศ ณ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๑ และท่องจำบทประพันธ์ที่ไพเราะอย่างเห็นคุณค่า รู้จักใช้กระบวนการคิดนำไปสู่ความเข้าใจ ในการอ่านและเกิดความซาบซึ้งในวรรณคดีและวรรณกรรม วัฒนธรรมทางภาษา ความเป็นไทย ความเป็นคนดีของสังคมไทยและสังคมโลก รวมทั้งรู้จักนำความรู้ ความคิด ความซาบซึ้งจาก การศึกษาวรรณคดีไปช่วยกล่อมเกลาพัฒนาอารมณ์และจิตใจของนักเรียนในการดำเนินชีวิต ต่อไป การนำเสนอเนื้อหาได้เรียบเรียงเนื้อหาขึ้นใหม่ให้น่าสนใจ โดยเชื่อมโยงกับวรรณคดี และวรรณกรรมที่กำหนด เพื่อให้ นักเรียนอ่านอย่างมีความสุขและเพลิดเพลิน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหวังว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะเป็น ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักการและบรรลุตตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หากมีข้อเสนอแนะใดๆ กรุณาแจ้งสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณคณะกรรมการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหนังสือเรียนให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ณ โอกาสนี้

(นายอัมพร พิณะสา)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓

คำแนะนำสำหรับครูภาษาไทย

การวางแผนจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ครูจำเป็นต้อง

๑. ศึกษาหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฉบับปัจจุบัน เพื่อเข้าใจสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง และสิ่งอันพึงประสงค์ให้เกิดแก่นักเรียน
๒. ศึกษาหนังสือเรียน ภาษาพาที หนังสือเรียน **วรรณคดีลำนํ้า** และแบบฝึกหัด **ทักษะภาษา** ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ทุกเล่ม ทุกบทอย่างละเอียด ซึ่งใช้เป็นสื่อหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย แล้วจัดหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม
๓. ศึกษาพื้นฐานความรู้ความสามารถด้านภาษาไทยและด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของนักเรียน ซึ่งอาจใช้วิธีทดสอบ สัมภาษณ์ ฯลฯ และก่อนเริ่มบทเรียนควรเตรียมความพร้อมอย่างน้อย ๑-๒ สัปดาห์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้หนังสือเรียน **วรรณคดีลำนํ้า** ครูจำเป็นต้อง

๑. เข้าใจแนวการนำเสนอเนื้อหาแต่ละบทของหนังสือเรียน **วรรณคดีลำนํ้า** ซึ่งประกอบด้วย
เนื้อหาส่วนนำวรรณคดี : นำเสนอในลักษณะสร้างเรื่องขึ้นใหม่ เพื่อเป็นเครื่องมือหรือสื่อในการนำเสนอวรรณคดี น้อมนำให้นักเรียนสนุกที่จะอ่าน พร้อมทั้งชื่นชมและรื่นรมย์กับวรรณคดีโดยไม่รู้ตัว สร้างความรู้สึกว่าวรรณคดีมีใช้งานเขียนที่อ่านยากหรือพ้นสมัย นักเรียนสามารถเข้าถึงความคิดของผู้แต่งและนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้
เนื้อหาวรรณคดี : ได้คัดเลือกวรรณคดีและวรรณกรรมที่มีคุณค่า ซึ่งกำหนดให้เรียนและเสนอให้เลือกเรียน รวมทั้งบทอาขยาน ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ *ครูควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับเนื้อหาส่วนนี้* ให้นักเรียนอ่านและคิดอย่างสนุก สนทนาร่วมกัน ทำกิจกรรมที่น่าสนใจ และพิจารณานำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ตามควรแก่วัย รวมทั้งขยายความสนใจในการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ ต่อไปด้วย

๒. คำนึงถึงและส่งเสริมความสามารถในการอ่านของนักเรียน ก่อนที่จะให้นักเรียนอ่านหนังสือเรียนแต่ละบท เช่น ครูอ่านให้นักเรียนฟังด้วยลีลาเป็นธรรมชาติ น่าสนใจ ให้นักเรียนอ่านตามเป็นกลุ่มใหญ่และอ่านเป็นกลุ่มเล็ก ครูชวนนักเรียนสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมท้ายบทเรียน ฯลฯ เหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนอ่านและเข้าใจบทเรียนได้โดยไม่ยาก หากให้นักเรียนอ่านบทเรียนทันที โดยมิได้เตรียมความพร้อม จะเกิดอุปสรรคในการเรียนรู้ภาษาวรรณคดีและวรรณกรรมไทยต่อไป
๓. เข้าใจจุดมุ่งหมายของกิจกรรมแต่ละบทของหนังสือเรียน ซึ่งมุ่งขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมจากที่ได้ศึกษาวรรณคดี ชวนให้ฟัง พูด ดู อ่าน เขียน คิด และทำกิจกรรมที่สนุกน่าสนใจในเรื่องราวที่ใกล้ตัว โดยบูรณาการทักษะและสาระการเรียนรู้อื่นๆ เน้นให้รู้จักคำในภาษาไทย คำคล้องจอง คำที่ประณีตสละสลวย คำที่ให้ความรู้สึกนึกคิดต่างๆ มากขึ้น ครูควรคำนึงในการจัดกิจกรรมดังนี้
 - ควรเลือกกิจกรรมท้ายบทให้นักเรียนปฏิบัติตามความเหมาะสม ฝึกอ่าน ทำนองเสนาะ และร้องเพลงตามที่มีในบทเรียน เพื่อความสนุกและรื่นรมย์ใจในการเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างไรก็ตาม อาจสร้างสรรค์กิจกรรมเพิ่มเติมให้หลากหลายยิ่งขึ้น ตลอดจนปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม เช่น ครูและนักเรียนร่วมกันใส่ทำนองใหม่ให้กับบทเพลงและบทอ่านต่างๆ
 - ควรส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือที่เหมาะสมอย่างหลากหลาย ทั้งหนังสือของกระทรวงศึกษาธิการหรือที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำขึ้น หรืออื่นๆ เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่าน และปลูกฝังนิสัยรักการอ่านด้วย
 - ควรจัดทำหรือจัดหาหนังสือส่งเสริมการอ่าน และหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่น่าสนใจ เพื่อช่วยเสริมและบูรณาการการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นและเรื่องอื่นๆ
 - ควรส่งเสริมให้นักเรียนให้สามารถเขียนข้อความหรือเรื่องอย่างง่ายๆ ของตนเองได้ หากนักเรียนเขียนได้ตามวัตถุประสงค์ และเพิ่มพูนความสามารถมากขึ้น จะทำให้อ่านเขียนภาษาและวรรณคดีไทยอย่างยั่งยืน

สารบัญ

๔. เข้าใจความพร้อมและพัฒนาการเรียนรู้อันแตกต่างกันตามความสามารถ เช่น
- จัดกิจกรรมบางกิจกรรมในชั้นเรียนแตกต่างกันตามความสามารถ
 - ศึกษาสาเหตุของปัญหาที่นักเรียนบางคนยังไม่พร้อมที่จะเรียนรู้ หรือเรียนได้ช้า
 - ให้ความรัก ความเมตตา เสียสละเวลาและแนะนำ ช่อมเสริมนักเรียนที่เรียนช้าให้พัฒนาอย่างเต็มความสามารถ
 - ไม่ควรให้เด็กที่มีปัญหาเรียนช้าและปัญหาอื่นๆ เกิดความรู้สึกว่าตนมีปมด้อยด้วยวาจาและการกระทำ ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ
 - ส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้มีความรู้ความสามารถทางภาษาสูงขึ้นเต็มตามศักยภาพ
 - จัดชั้นเรียนให้เหมาะสมเอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ เช่น ที่นั่งเรียน สื่อในห้องเรียน ต้องเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอให้สอดคล้องกับการเรียนในช่วงเวลานั้น
๕. ศึกษาหาความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องที่สอน และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเรื่องราวหรือสิ่งที่น่าสนใจมาสนทนาเพิ่มพูนความรู้แก่นักเรียน เช่น หนังสืออุเทศภาษาไทย ชุด แนวการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม ชุด บรรทัดฐานภาษาไทย ของ กระทรวงศึกษาธิการ

คำแนะนำสำหรับผู้ปกครอง

ผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของบุตรหลาน ซึ่งอยู่ระดับประถมศึกษา มีผลการศึกษาชี้ชัดว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ถ้าผู้ปกครองร่วมดูแลเอาใจใส่ด้วยความรักและความเข้าใจ เช่น ชักชวนให้ฝึกอ่านเขียนเพิ่มเติมที่บ้านอย่างเต็มใจมิได้บังคับ อ่านหนังสือร่วมกับบุตรหลานของตนอยู่เสมอ ทำความเข้าใจคำแนะนำสำหรับครูในการใช้หนังสือเรียนเล่มนี้ และเพิ่มเติมความสามารถแก่นักเรียนในการใช้ภาษา ความเข้าใจวรรณคดีและวรรณกรรม รวมทั้งการคิดวิเคราะห์ให้นำไปใช้ในชีวิตได้ตามควรแก่กรณี

ผู้ปกครองควรสังเกตความสามารถของนักเรียน ให้ข้อมูลประสานสัมพันธ์กับครูผู้สอน เพื่อร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

บทที่ ๑

กระต่ายไม่ตื่นตูม

นิทานสุภาษิต กระต่ายตื่นตูม
นิทาน กระต่ายแห่เสื้อ

หน้า
๑

บทที่ ๒

แม่ไก่อยู่ในตะกร้า

บทร้อยกรอง ประถม ก กา
- แม่ ก กา
- แม่ กก
- แม่ กง

๒๒

บทที่ ๓

เด็กเอ๋ยเด็กน้อย

บทอาขยานบทหลัก เด็กน้อย
วิชาหนาเจ้า
ดอกสร้อยสุภาษิต นกกระจาบ

๔๘

บทที่ ๔

ลูกแกะของซาฟิยะห์

นิทานอิสป หมาป่ากับลูกแกะ
นิทานสุภาษิต เด็กเลี้ยงแกะ

๖๖

บทที่ ๕

กาเหว่าที่กลางกรุง

เพลงกล่อมเด็ก กาเหว่า

๘๔

บทที่ ๖

ธนูดอกไม้กับเจ้าชายน้อย

บทละครนอก เรื่อง ไชยเชษฐ

ตอน พระนารายณ์เฝ้าเบศร์พบพระไชยเชษฐ

๑๐๔

บทที่
กระต่ายไม่ตื่นตูม

“กระต่ายไม่ตื่นตูม” สนุกสนาน
จาก “กระต่ายตื่นตูม” ตื่นเต้นครั่น

เป็นนิทานแต่งใหม่ชวนสุขสันต์
สัตว์แตกตื่นหนีตายพลันเพียงคำลือ

บ้านของกระต่ายป่าอยู่ในโพรงดินกลางสวนมะพร้าว แม่กระต่ายมีลูกสองตัว ตัวหนึ่งสีดำเหมือนสีท้องฟ้ายามค่ำคืน ตัวหนึ่งสีขาวเหมือนปุ๋ยฝ้าย แม่กระต่ายรักลูกกระต่ายทั้งสองมาก และสอนให้ลูกๆ ร้องเพลง

กระต่ายขาวลูกน้อย
คอยเฝ้าประตูไว้
หมาป่ามันมาใกล้
อย่าได้เปิดประตู

กระต่ายขาวลูกรัก
เจ้าพักอยู่ที่ไหน
หมาป่ามันไปไกล
จงได้เปิดประตู

วันหนึ่งแม่กระต่ายกับลูกกระต่ายปลูกผักอยู่หน้าบ้าน เมฆฝนกำลังตั้งเค้าและเคลื่อนผ่านมา ลมเริ่มพัดแรงเหมือนกำลังจะเกิดพายุ ยอดมะพร้าวส่ายเอนตามแรงลม มะพร้าวแก่จัดลูกหนึ่งหล่นจากต้น ตกตุ้มลงมาใกล้ๆ แปลงผักของแม่กระต่าย ลูกกระต่ายตกใจกลัว และพากันวิ่งหนี แม่กระต่ายร้องบอกว่า “อย่ากลัวๆ”

“ฟ้าถล่ม หนีเร็วๆ” ลูกกระต่ายดำวิ่งพลาง ร้องพลางอย่างสุดเสียง

“หยุดก่อนลูกๆ” แม่กระต่ายตะโกน “ไม่ใช่ฟ้าถล่ม ลูกมะพร้าวต่างหากที่ตกลงมาจากต้น”

ลูกกระต่ายทั้งสองยังไม่วางใจ ต่างแหวงมองท้องฟ้าอย่างหวาดกลัว เมฆฝนกำลังเคลื่อนผ่านไป ยอดมะพร้าวยังคงส่ายไหว และท้องฟ้าก็ยังอยู่ที่เดิม

แม่กระต่ายเข้ามาปลอบลูกๆ ให้หายกลัว แล้วพูดว่า “อย่าทำตัวเป็นกระต่ายตื่นตูมสิจ๊ะ”

“กระต่ายตื่นตูมเป็นอย่างไรจ๊ะแม่” ลูกกระต่ายขาวถามหลังจากหายกลัวบ้างแล้ว

“กระต่ายตื่นตูมเป็นกระต่ายในนิทานจ๊ะ ถ้าลูกอยากฟังเรื่อง **กระต่ายตื่นตูม** ก็มาช่วยกันปลูกผักให้เสร็จก่อน”

ลูกกระต่ายทั้งสองอยากฟังนิทาน จึงรีบช่วยแม่กระต่ายปลูกผัก ลูกกระต่ายดำปลูกผักกาดขาว ลูกกระต่ายขาวปลูกผักกาดเขียว แม่กระต่ายปลูกกะหล่ำปลี ครอบครัวกระต่ายช่วยกันปลูกผักไว้เป็นอาหาร

“เมื่อไรแม่จะเล่านิทานล่ะจ๊ะ” ลูกกระต่ายดำทวงสัญญา แม่กระต่ายจึงเริ่มต้นเล่านิทานเรื่อง **กระต่ายตื่นตูม** ให้ลูกฟัง แม่กระต่ายเล่าว่า

กระต่ายตื่นตูม

ครั้งหนึ่ง กระต่ายตัวหนึ่งนอนหลับ อยู่ใต้ต้นตาล ขณะเมื่อกระต่ายหลับ อยู่นั้น เกิดลมพายุใหญ่พัดกล้า ลูกตาล บนต้นหล่นตูมลงมาที่พื้นดิน เกือบถูก กระต่าย กระต่ายตกใจตื่นขึ้น สำคัญว่า ฟ้าถล่ม ไม่ทันได้ไตรตรอง ลุกขึ้นได้ก็วิ่ง ไปโดยสุดกำลัง เพราะกลัวความตาย

ฝ่ายเสือ ช้าง กวาง ทRAY แรด และสัตว์อื่นอีกหลาย จำพวก เห็นกระต่ายวิ่งมาโดยเต็มกำลังดังนั้น จึงถามกระต่าย ว่า “นี่ท่านวิ่งหนีอะไรมา” กระต่ายวิ่งพลางบอกความพลางว่า “ฟ้าถล่ม” สัตว์เหล่านั้นได้ฟังกระต่ายบอก ไม่ทันไตรตรอง สำคัญว่าฟ้าถล่มจริง ก็พากันวิ่งตามกระต่ายไป หกล้ม ขาหัก แข็งหัก โคนต้นไม้ ตกเหวตายบ้างก็มี ส่วนที่ยังเหลืออยู่ก็ พากันวิ่งหนีต่อไปอีก

พญาราชสีห์ตัวหนึ่งเป็นสัตว์มีปัญหา เห็นสัตว์ทั้งหลาย มีเสือ ช้าง เป็นต้น พวกมันวิ่งมาไม่หยุดหย่อน จึงร้องถามว่า “เอ๊ะ! เหตุไรท่านทั้งหลายจึงพากันวิ่งจนโดนกันล้มตายจะนี้ หยุดบอกให้เราทราบประเดี๋ยวก่อน” สัตว์เหล่านั้นกลัวอำนาจราชสีห์ก็ต้องหยุด และเล่าความที่กระต่ายแจ้งแก่ตนให้ราชสีห์ฟัง ราชสีห์ก็เข้าใจทันทีว่า สัตว์เหล่านี้คงจะตื่นอะไรมาลึกลับอย่างหนึ่ง จึงถามต่อไปว่า “ฟ้าถล่มที่ตรงไหน จงพาเราไปดูสักที” สัตว์เหล่านั้นกลัวตายจนตัวสั่น แต่ขัดอำนาจราชสีห์ไม่ได้ ก็ต้องพาราชสีห์ไป พอถึงใต้ต้นตาลที่กระต่ายนอน ราชสีห์พิเคราะห์ดู เห็นลูกตาลตกอยู่ที่โคนต้น ก็เข้าใจว่าผลตาลนั้นหล่นลงมา กระต่ายสำคัญว่าฟ้าถล่ม ก็ตกใจจึงวิ่งหนี สัตว์ทั้งหลายที่ไม่มีปัญญาไตร่ตรอง ก็พากันหลงเชื่อกระต่าย วิ่งเตลิดไปจนโดนกันขาหัก คอหัก ตกเหวตาย สัตว์ทั้งหลายที่พากันได้รับทุกขเวทนาครั้งนี้ ก็เพราะเป็นผู้ฉลาดเฉลียวปัญญาหาไตร่ตรองมิได้

(พระประกาศุติสาร [สุน บุณโยประการ],
นิทานสุภาษิต, กระทรวงศึกษาธิการ.)

เมื่อแม่กระต่ายเล่านิทานจบลง ลูกกระต่ายก็ปรบมือด้วยความพอใจ ลูกกระต่ายดำพูดว่า “ฉันเกือบจะเป็นกระต่ายตื่นตูมไปแล้ว ดีนะที่แม่เรียกไว้ทัน”

ลูกกระต่ายขาวพูดว่า “ฉันก็เหมือนกัน ต่อไปนี้ หากเกิดอะไรขึ้น เราต้องคิดให้ดีเสียก่อน ไม่เช่นนั้นเราก็จะเป็นเหมือนสัตว์ในนิทานเรื่อง **กระต่ายตื่นตูม**”

แม่กระต่ายได้ฟังก็ยิ้มพอใจ ชวนลูกๆ กลับเข้าไปในบ้าน และลงมือทำอาหารแสนอร่อยให้ลูกกระต่ายกินเป็นอาหารมื้อค่ำ

อธิบายเพิ่มเติม ความรู้

๑. นิทานเรื่อง **กระต่ายตื่นตูม** เป็นนิทานสุภาษิตที่ให้คติสอนใจ นำมาจาก**นิทานชาดก** คำว่า “ชาดก” หมายถึง เรื่องราวของพระพุทธเจ้า ที่มีมาในพระชาติก่อนๆ นอกจากนิทานเรื่องนี้แล้ว ยังมีนิทานสุภาษิตอีกหลายเรื่องที่น่ามาจาก**นิทานชาดก** เช่น **กิ้งก่าได้ทอง นกกระเจาบ**

๒. นิทานเรื่อง **กระต่ายตื่นตูม** เป็นนิทานเก่าที่คนไทยรู้จักกันดี เนื้อเรื่องในชาดกกล่าวว่า กระต่ายอาศัยอยู่ที่ดงตาล ซึ่งมีต้นมะตูมอยู่ด้วย ขณะกระต่ายนอนคิดเพลินๆ ว่าหากแผ่นดินนี้ถล่มตนจะไปอยู่ที่ใดดี ก็พอดีผลมะตูมสุกผลหนึ่งหล่นลงมาถูกใบตาลที่กองสุ่มอยู่บนพื้นดินเสียงดังลั่น กระต่ายจึงนึกว่าเป็นเสียงแผ่นดินถล่ม เรื่อง **กระต่ายตื่นตูม** ที่มีผู้แต่งกันต่อๆ มามีหลายสำนวน ผลไม้ที่ตกลงมาบางสำนวนก็ว่าเป็นผลตาล บางสำนวนก็ว่าเป็นผลมะพร้าว

๓. คติจากนิทานเรื่องนี้เตือนใจให้คนเรารู้จักใช้สติปัญญาไตร่ตรอง ไม่ให้ตื่นตกใจต่อเรื่องที่ได้ยินได้ฟัง และเชื่อคนง่ายโดยไม่คิดใคร่ครวญให้รอบคอบก่อน

๔. ตัวละครสำคัญในนิทานเรื่องนี้ คือ กระต่ายและราชสีห์สามารถนำมาเทียบเคียงกับลักษณะนิสัยของคนได้

๕. นิทานเรื่อง **กระต่ายตื่นตูม** เป็นที่มาของสำนวนไทยว่า “กระต่ายตื่นตูม” ซึ่งหมายถึง คนที่ตื่นตกใจง่ายโดยไม่ใช้ความคิดพิจารณาถึงต้นสายปลายเหตุของเรื่องนั้นๆ ให้ชัดเจนเสียก่อน

กระต่ายไม่ตื่นตูม

๖. เนื้อเพลงที่อยู่ตอนต้นบทเรียน ที่ว่า

กระต่ายขาวลูกน้อย	คอยเฝ้าประตูไว้
หมาป่ามันมาใกล้	อย่าได้เปิดประตู
กระต่ายขาวลูกรัก	เจ้าพักอยู่ที่ไหน
หมาป่ามันไปไกล	จงได้เปิดประตู

(ภาพจากหนังสือ **แบบสอนอ่านมาตรฐาน เล่ม ๑.**)

ยกมาจากหนังสือ **แบบสอนอ่านมาตรฐาน เล่ม ๑** ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของกรมสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๔๘๘ ผู้แต่งคือ นายยง อิงคเวทย์ หนังสือเล่มนี้มีบทสอนอ่านที่น่าสนใจ แม้ปัจจุบันก็นำมาใช้ฝึกอ่านได้อย่างดี และบทร้อยกรองข้างต้นสามารถใส่ทำนองร้องเป็นเพลงได้

ชวนคิด ชวนคุย

๑. ลองคิดว่า ลูกกระต่ายขาวและลูกกระต่ายดำในเรื่องนี้มีลักษณะนิสัยเหมือนกับกระต่ายในนิทานเรื่อง *กระต่ายตื่นตูม* หรือไม่ อย่างไร
๒. หากให้นักเรียนเป็นตัวละครในบทเรียนนี้ จะเลือกเป็นตัวละครใด เพราะเหตุใด
๓. เหตุใดแม่กระต่ายจึงเล่านิทานเรื่อง *กระต่ายตื่นตูม* ให้ลูกฟัง
๔. ลองพิจารณาว่า ธรรมชาติของกระต่าย กับกระต่ายในนิทานเรื่องนี้ มีอะไรที่เหมือนกันและต่างกันบ้าง
๕. นักเรียนเคยฟังข่าว อ่านข่าว ได้ยินเรื่องราว หรือพบเห็นเหตุการณ์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับนิทานเรื่อง *กระต่ายตื่นตูม* บ้างหรือไม่ ลองยกตัวอย่างให้เพื่อนฟัง และถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์นั้นจะทำอย่างไร

ชวนอ่าน ชวนคิด

อ่านสำนวนอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกระต่าย

สำนวน	ความหมาย
กระต่ายขาเดียว หรือ กระต่ายสามขา	ยืนยันในสิ่งที่พูด แม้ไม่เป็นความจริงก็ไม่ยอมรับ สำนวนนี้มีที่มาจากนิทานเรื่องมีอยู่ว่า เด็กวัดคนหนึ่งแอบกินกระต่ายอย่างที่ชาวบ้านนำมาถวายพระไป ๑ ขา เมื่อพระถามว่า ขากระต่ายหายไปไหน เขาก็ตอบว่ากระต่ายมี ๓ ขา พระถามซ้ำอีกหลายครั้ง ทุกครั้ง เขาก็ยังยืนยันคำตอบเดิม สำนวนกระต่ายสามขา ในปัจจุบันนิยมใช้ว่ากระต่ายขาเดียว
กระต่ายหมายจันทร์	ชายหมายปองหรือหลงรักหญิงที่มีฐานะหรือสถานะสูงกว่าตนและไม่มีทางที่ความรักจะราบรื่นสมหวัง
กระต่ายแห่เสื้อ	ผู้น้อยที่ล้อเล่นกับผู้ที่มีกำลัง หรือมีอำนาจมากกว่า สำนวนนี้มีที่มาจากนิทานเรื่อง <i>กระต่ายแห่เสื้อ</i>
เปรี้ยวเป็นกระต่ายป่า	ปราดเปรี้ยว รวดเร็ว ว่องไวมาก

อ่านนิทานเรื่องอื่นที่เกี่ยวกับกระต่าย

อ่านนิทานเรื่อง **กระต่ายแห่เสื้อ** เพื่อสังเกตการแต่งเรื่องในนิทาน และพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง แล้ววิเคราะห์เปรียบเทียบกับลักษณะนิสัยของคนที่เราอาจพบเห็นในชีวิตประจำวัน

กระต่ายแห่เสื้อ

เสื้อตัวหนึ่งกำลังนอนหลับอยู่ที่ใต้ต้นไม้ กระต่ายเดินผ่านมา เห็นเสื้อกำลังนอนหลับอยู่ นึกโกรธว่าเสื้อชอบจับกระต่ายกินน้ก จึงถอนต้นหญ้าเอามาแห่จุมูกเสื้อ

เสื้อตกใจตื่นขึ้น พอลืมตาเห็นว่า กระต่ายเป็นผู้เอาต้นหญ้ามาแห่จุมูกตน ก็ร้องห้ามว่า “อย่าเล่นน้า” แล้วเสื้อก็หลับต่อไป

กระต่ายถอนต้นหญ้ามาแห่จุมูกเสื้ออีก เสื้อโกรธมาก ค้ารามว่า “เหม่ เจ้ากระต่ายน้ี ช้าจะจับกินเสี่ยเสี่ย”

กระต่ายเห็นเสื้อโกรธก็วิ่งหนีไป เสื้อไล่ตาม

กระต่ายวิ่งไปเจอช้ควายช้ากองหนึ่ง ก็คิดอุบายย้วเสื้อได้ จึงไปเก็บดอกไม้มาป้กรอบๆ ช้ควายกองน้ัน แล้วน้ั่งลง เอาก้ิงไม้โบกไล่แมลงวัน ปากพ้ิมพ้าว่า “ช้าวเหนี่ยวเปี้ยกพระอินทร์ ใครมากินพระอินทร์จะช้่ง”

เสื้อเข้ามาใกล้ กระต่ายแกล้่งทำเป็นไม่เห็น มือป้ดแมลงวัน ปากพ้ิมพ้าว่า “ช้าวเหนี่ยวเปี้ยกพระอินทร์ ใครมากินพระอินทร์จะช้่ง”

เสื้อเห็นกระต่ายทำด้ังน้ันก็สงล้ย จึงถามว่า “ทำอะไรน้ะ”

“ก็คอยป้ดแมลงวัน ไมให้มาตอมช้าวเหนี่ยวเปี้ยกของพระอินทร์น้ีไงล้ะ” กระต่ายตอบ และช้ให้ดูกองช้ควายช้ีมีดอกไม้คลุ้มอยู่เต็ม

เสื้อมองดูดอกไม้ แล้วพูดว่า “น้ากินด้ีน้ี ขอลองล้กค้าเถอะน้า”

“ไม่ได้ดอก พระอินทร์ท่านล้่งให้คอยเฝ้าไมให้ใครมากิน ใครช้ินกินเข้าไปโดนสาปช้่งน้ะ”

เสื้อล้งเล แต่ความอยากกินมีมากกว่า “ก็อย่าให้พระอินทร์ล้ล้ ขอล้กค้าเดี่ยวเท้าน้ัน”

“ไม่ได้” กระต่ายตอบ

เสี่ยช้่ง และแกล้่งพ้ิมพ้าว่า

“ช้าวเหนี่ยวเปี้ยกพระอินทร์ ใครมากินพระอินทร์จะช้่ง”

เสื้ออยากกินมากช้ัน “เถอะน้า ขอกินค้าเดี่ยวเท้าน้ัน เราเป็นเพื่อนกันน้ะ”

กระต่ายแกล้่งทำเป็นอิดเอื้อน ในที่สุดก็เอ่ยว่า “ตามใจ กินก็กิน แต่ด้องให้ช้าวิ่งไปไกลๆ ก้อนน้ะ ช้ินน้ั่งอยู่น้ี พระอินทร์มาพบช้า ว่าช้าปล้่อยให้แกกินช้าวเหนี่ยวเปี้ยกของท่าน ช้าก็แยะ”

“ตกลง” เสื้อว่า “เฮ้า วิ่งไปล้ี”

“ให้ช้าร้องบอกเสี่ยก้อนว่า กินเถอะ แกถึงจะลงมือกินได้” กระต่ายพูด

เสื้อพย้ักหน้า กระต่ายรีบวิ่งไปโดยเร็วที่สุด เมื่อไปไกลพอที่เห็นว้าเสื้อจะตามไม่ทันง้ายๆ แล้ว มันก็ร้องตะโกนบอกว้า “กินเถอะ”

เสือขมำเอากองดอกไม้เข้าเต็มที ชีควายเลอะเต็มหน้า ส่งกลิ่นเหม็น
รุนแรง

เสือร้อง “อู๋! อู๋!” รู้สึกโกรธเป็นกำลัง “ไอ้กระต่ายหลอกหลวงจะต้อง
จับกินเสียให้ได้” เสือนึก พลังวิ่งตามกระต่ายไปโดยเร็ว

ข้างฝ่ายกระต่าย เมื่อวิ่งมาได้พักหนึ่ง
มาพบรังผึ้งเข้า ก็เกิดความคิดที่จะยั่วเสือ
ขึ้นมาได้ จึงหาท่อนไม้มาท่อนหนึ่ง หนึ่งลง
แล้วพึมพำว่า

“เสียงผึ้ง
พระอินทร์ ใครได้ยิน
จะเป็นสุขหนัก”

เสือไล่ตามมาทัน เห็นกระต่ายนั่งถือท่อนไม้
หลับตา และพึมพำอยู่ก็สงสัยนัก จึงถามว่า
“ทำอะไรนะ”

“ผึ้งพระอินทร์นะสิ”

“ผึ้งพระอินทร์ดียังไง” เสือสงสัย

“อ้อ ก็มีเสียงเพราะที่สุดละ
ใครได้ยินเข้า จะเป็นสุขมาก
ทีเดียว” กระต่ายตอบ

เสือได้ยินดังนั้นก็เกิด
อยากฟังเสียงผึ้งขึ้นมาทันที “ช่วยตีให้ฟังสักทีเถอะน่า”

“ไม่ได้ๆ พระอินทร์ท่าน
สั่งไว้ ไม่ให้ใครตีฆ้องนี้เป็น
อันขาด ข้าจึงต้องมาคอยเฝ้า
อยู่ไงล่ะ”

“เถอะน่า ข้าตีเองก็ได้”

กระต่ายแกล้งทำเป็น
อิดเอื้อน ในที่สุดก็บอกว่า
“ตามใจ แต่ต้องให้ข้าวิ่งไปให้
ไกลเสียก่อนนะ ขึ้นนั่งอยู่ที่นี้

พระอินทร์รู้ว่าข้าปล่อยให้แก่ตีฆ้องของท่าน ข้าก็แยะ”

“ตกลง วิ่งไปเร็วๆ เข้าสิ”

“ต้องให้ข้าบอกว่า ดีเถอะ เสียก่อนนะ จึงค่อยตี”

เสือพยักหน้า

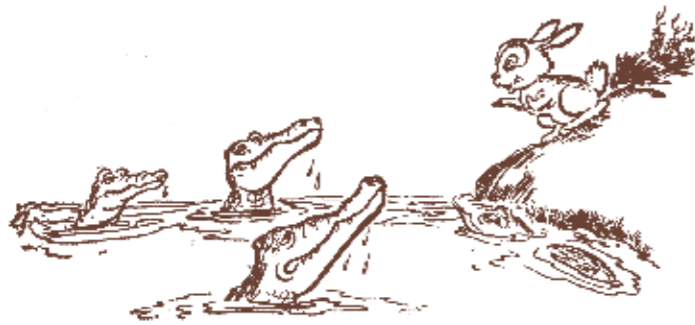
กระต่ายรีบวิ่งออกไปโดย
เร็วที่สุด เมื่อไปไกลพอเห็นว่าเสือ
จะตามไปไม่ทันแล้ว กระต่ายก็ร้อง
ตะโกนบอกว่า “ดีเถอะ”

เสือกท่อนไม้ขึ้นฟาดตุ้ม
ลงไปที่รังผึ้ง รังผึ้งแตกกระจาย
ฝูงผึ้งกรูเข้าเล่นงานเสือ ต่อย
หน้าตาเสือบวมหมด

เสือรู้สึกโกรธยิ่งนัก “ไอ้กระต่ายหลอกหลวง คอยดูนะ จะจับกินเสียให้ได้” เสือคำราม แล้วมันก็ออกวิ่งไล่ตามกระต่ายไปโดยเร็วที่สุด

กระต่ายวิ่งไป วิ่งไป นึกในใจว่า ที่นี่เสือคงจะจับไม่น้อย สมน้ำหน้าอยากจับพวกกระต่ายกินเก่งนัก แต่เสือก็คงโกรธมากเหมือนกัน กระต่ายคิดเราจะต้องรีบหนีไปให้พ้น พอดีกระต่ายวิ่งมาถึงริมแม่น้ำ จะข้ามไปก็ไม่ได้ ขึ้นคอยอยู่ ประเดี๋ยวเสือก็จะตามมาทัน

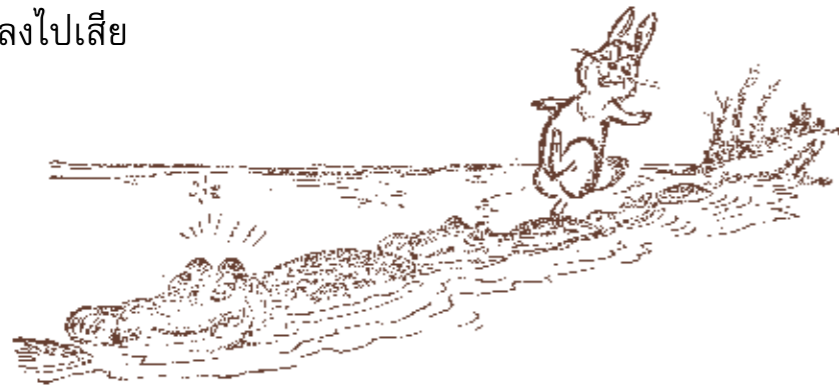

กระต่ายคิดอยู่ครู่หนึ่ง ก็นึกถึงอุบายขึ้นมาได้ จึงร้องตะโกนลงไปที่แม่น้ำว่า “จระเข้ทั้งหลาย เร็วๆ เข้า พระอินทร์รับสั่งให้หา”

จระเข้ได้ยินเข้าก็ตกใจกลัว พวกมันรีบลอยขึ้นมาอยู่บนผิวน้ำ

กระต่ายบอกว่า “พระอินทร์ท่านสั่งให้เราไปรุดทางฝั่งโน้น ให้พวกท่านเรียงแถวเข้าเป็นสะพานให้เราเดินข้ามไปเดี๋ยวนี้” จระเข้รีบทำตาม แต่กระต่ายก็ข้ามแม่น้ำไปไม่ได้ตลอด

จระเข้แก่ตัวหนึ่งรู้ว่าเป็นอุบายของกระต่าย พอกระต่ายมาถึงตนก็แก้งัดน้ำลงไปเสีย

กระต่ายตกลงไปในน้ำ รู้สึกกลัวเป็นอันมาก “จระเข้รู้ทันเราเสียแล้ว” มันคิด “เราไม่ควรหลอกเขาเลย”

ตอนที่จระเข้แกัดน้ำลงไปนั้น เป็นตอนใกล้ฝั่ง กระต่ายจึงตะเกียกตะกายขึ้นฝั่งได้ แต่ก็ล้าล้าหน้าหลายครั้ง

พอขึ้นฝั่งได้ กระต่ายรีบวิ่งหนีไปไม่เหลียวหลัง เมื่อเสือมาถึงฝั่งแม่น้ำ กระต่ายก็วิ่งไปไกลเสียแล้ว

(แม่้นมาส ขวลิขิต รวบรวมเรียบเรียง, ประยูร จรรยาวัณซ์ เขียนภาพ, **กระต่ายแห่เสือ**, กระทรวงศึกษาธิการ.)

อ่านเสริม เพิ่มความรู้

กระต่ายน้อยน่ารัก

กระต่ายเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมมีรูปร่างหน้าตาน่ารัก แพร่พันธุ์ได้รวดเร็ว

กระต่ายมีหูยาวเป็นแผ่นบาง ตามีขนาดใหญ่ไปนอกมานอกเข้าตา กระต่ายมีหลายสี กระต่ายสีขาว ปกติจะมีตาสีแดงกำ เราจึงมักพูดกันว่า กระต่ายตาแดง

กระต่ายมีฟันทั้งหมด ๒๘ ซี่ แต่ฟันหน้าซึ่งเป็นลักษณะประจำตัวของกระต่ายนั้นมี ๖ ซี่ เป็นฟันบน ๔ ซี่ ฟันล่าง ๒ ซี่ แตกต่างจากหนูซึ่งมีฟันหน้าบน ๒ ซี่ ปากของกระต่ายมีขนาดเล็ก มีรอยผ่ากลางบริเวณริมฝีปาก หนวดของกระต่ายเป็นเส้นยาว ขนมี ๒ ชั้น หนานุ่ม ปุกปุย กระต่ายมีขาหน้าสั้น ขาหลังยาวและแข็งแรงมาก เมื่อตกใจต้องการหนีอย่างรวดเร็ว มันจะใช้ขาหลังกระโดดหรือกระโจน ลักษณะประจำตัวอีกอย่างหนึ่งของกระต่าย คือหางสั้นและมีขนเป็นพวง ใช้หางส่งสัญญาณต่างๆ ระหว่างกระต่ายด้วยกัน เมื่อกระต่ายตกใจ หางของมันจะกระดกขึ้น

กระต่ายเป็นสัตว์ที่มีอยู่ทั่วไปในประเทศไทย และมีอยู่แทบทุกที่ทั่วโลก ประเทศไทยในอดีตมีกระต่ายให้พบเห็นได้ตามทุ่งหญ้าทั่วไป คนไทยจึงคุ้นเคยกับกระต่ายมาช้านาน แต่ปัจจุบันไม่มีให้เห็นดังแต่ก่อน อันเป็นผลจากการถูกล่า ในปัจจุบันคนนิยมเลี้ยงกระต่ายไว้ดูเล่น และมีผู้เลี้ยงเป็นอาชีพด้วย

กิจกรรมที่ควรทำ

๑. ทำเสียงและท่าทางเลียนแบบสัตว์ หรือแสดงบทบาทสมมุติเกี่ยวกับเรื่องนี้
๒. วาดภาพหรือปั้นรูปสัตว์ที่นักเรียนชอบ และตั้งชื่อให้น่าสนใจ
๓. รวบรวมสำนวนเกี่ยวกับสัตว์อื่นๆ แล้วนำมาพูดให้เพื่อนฟัง
๔. ศึกษาชีวิตและความเป็นอยู่ของสัตว์ที่นักเรียนชอบ จดบันทึกแล้วนำมาเล่าแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน

คำศัพท์และสำนวน

กล้า
ขม้ำ

แรง เช่น ลมพัดกล้า หมายถึง ลมพัดแรง เป็นกริยาเอาปากกับกินเร็วๆ (ใช้แก่สุนัข เป็นต้น ถ้าใช้แก่คน ถือว่าเป็นคำไม่สุภาพ)

ใคร่ครวญ

ตรึกตรอง, พิจารณา, คิดทบทวน

ได้รับทุกขเวทนา

ไม่สบายกายไม่สบายใจ รู้สึกเจ็บปวด ทรมาน

ต้นสายปลายเหตุ

ความเป็นมาของเรื่อง

ตริตrong

ใคร่ครวญ, คิดทบทวน, ตรึกตรอง

ตั้งเค้า

เริ่มแสดงท่าทีให้รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น เช่น ฝนตั้งเค้า

ตาล

ต้นไม้นชนิดหนึ่ง ต้นเพศเมียผลใหญ่กลมโต เป็นทะเลาย ผลใช้เป็นอาหาร น้ำหวานที่ออกจากวงตาลของต้นเพศผู้ เรียกว่าน้ำตาลสด เป็นเครื่องดื่มรสหวานหอม ใช้ทำน้ำตาลได้

ไตร่ตรอง

คิดทบทวน, ตริตrong

ถล่ม

ยุบหรือทำให้ทำลายลง

ทราย หรือ เนื้อทราย

กวางชนิดหนึ่ง มีขนาดกลาง ตัวสีน้ำตาลเข้ม แต่ตอนล่างของลำตัวสีจางกว่า มีจุดขาวจางๆอยู่ทั่วลำตัว

ปุยฝ้าย

ปุยที่หุ้มเมล็ดฝ้าย มีลักษณะฟูเป็นใยสีขาว มักใช้เปรียบเทียบกับสิ่งที่มีลักษณะเช่นนั้น ในที่นี้นำมาเปรียบเทียบกับชนของกระต่าย (ในภาพคือ ดอกฝ้าย ซึ่งมีกลีบดอกหุ้มปุยฝ้ายและเมล็ดฝ้าย)

พระอินทร์

เทวดาผู้เป็นใหญ่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

พิเคราะห์

โพรง

มะตูม

แรด

สำคัญว่า

สำนวน

สุดกำลัง

สุภาพิต

หมาป่า

หาตริตrongมิได้

แหว

อำนาจ

ใคร่ครวญ, ไตร่ตรอง, พิจารณาอย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ช่องที่กลวงเข้าไป

ชื่อต้นไม้ ต้นและกิ่งมีหนาม ใบเป็นใบประกอบ มีใบย่อย ๓ ใบ นิยมใช้ในการมงคล ผลกลมทุย รสหวานเจือเผ็ด ใช้ทำยาได้

สัตว์ขนาดใหญ่เลี้ยงลูกด้วยนม หนึ่งหน้า มีหนอเดียว หรือ ๒ หนอ กินพืช และชอบนอนปลัก ซึ่งเป็นแอ่งที่เป็นโคลนเลน

คิดว่า

ถ้อยคำที่เรียบเรียง, โวหาร, บางทีก็ใช้ว่า สำนวน โวหาร

เต็มที, เต็มกำลังทั้งหมดที่มีอยู่ เช่น ออกแรง ยกของจนสุดกำลัง ช่วยจนสุดกำลัง

ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านาน แล้ว มีความหมายเป็นคติสอนใจ

หมาชนิดหนึ่ง เป็นสัตว์ป่า มีนิสัยดุร้าย ส่วนใหญ่หากินเป็นฝูง มีถิ่นกำเนิดเกือบทั่วทุกภูมิภาคของโลก

ไม่ได้คิด, ไม่ได้ใคร่ครวญ

ช่องลึกลงไปใ้ภูเขา, ช่องลึกระหว่างเขา

กำลัง, พลัง, การบังคับบัญชา